

Київський національний торговельно-економічний університет
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ
Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
Сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015

ЗАТВЕРДЖЕНО
Голова приймальної комісії

А.А. Мазаракі

2020 р.

ПРОГРАМА
вступного фахового випробування
для здобуття освітнього ступеня магістра

галузь знань
спеціальність
освітньо-професійна
програма

07 «Управління та адміністрування»
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
«Страховий менеджмент»

Київ 2020

ВСТУП

Вступне фахове випробування має комплексний характер і проводиться з базових дисциплін, які формують професійні знання й навички майбутнього магістра.

Вступне випробування відбувається у вигляді тестування.

Мета тестування – виявлення рівня підготовки вступника, ступінь володіння ним теоретичними та практичними знаннями, професійними вміннями і навичками, здобутими за час навчання на рівні «бакалавр».

Завдання тестування – встановлення та оцінювання результатів (компетенцій) навчання вступників.

Програма фахового випробування складається з чотирьох розділів, що відповідають базовим дисциплінам:

1. Фінанси.
2. Страхування.
3. Соціальне страхування.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

Розділ 1. ФІНАНСИ

Історичні аспекти виникнення та розвитку фінансів. Необхідність фінансів, їх роль у ринковій економіці. Характерні ознаки фінансів, їх суспільне призначення. Об'єкти та суб'єкти фінансових відносин. Функції фінансів, їх сутність. Моделі фінансових відносин у суспільстві. Фінансові ресурси, їх суть, призначення та джерела формування.

Фінансова система, її сутність, засади та принципи побудови. Складові фінансової системи. Зміст, основні напрями та завдання фінансової політики. Фінансовий механізм: суть, складові елементи та роль у реалізації фінансової політики держави. Управління фінансами: поняття, об'єкти, суб'єкти та елементи. Стратегічне та оперативне управління фінансами. Сутність, мета, завдання та методи фінансового планування. Фінансовий контроль, його зміст, необхідність, види та форми.

Державні доходи, їх економічне значення та джерела формування. Об'єкти та суб'єкти відносин у формуванні державних доходів. Система державних доходів. Класифікація державних доходів. Методи мобілізації державних доходів. Зміст, форми прояву та рівень функціонування державних видатків. Принципи організації державних видатків. Система державних видатків та її складові. Класифікація державних видатків. Методи фінансування державних видатків.

Бюджетна система України, її сутність, етапи становлення. Види бюджетів в Україні. Зведений бюджет, його призначення, види. Принципи бюджетної системи. Бюджетна класифікація: її значення та складові. Склад бюджетного законодавства.

Сутність, призначення та роль бюджету держави. Бюджет як економічна категорія. Функції державного бюджету. Система доходів державного бюджету, їх класифікація. Сутність, характеристика, склад, структура державних видатків. Класифікація видатків бюджету.

Бюджетний дефіцит, його види. Державний борг, його складові. Бюджетна політика у системі державного регулювання економіки.

Суть, призначення та необхідність податків. Ознаки та функції податків. Класифікація податків. Елементи податку та їх характеристика. Податкова система держави: суть, структура та принципи побудови. Податкова політика держави: суть, мета, завдання та види.

Державні цільові фонди: сутність та класифікація. Фінансові ресурси державних цільових фондів, їх зміст, джерела формування та напрями використання.

Поняття, призначення та функції державного кредиту. Форми державного кредиту. Державний борг, його поняття, причини виникнення, наслідки зростання, види та форми. Зміст та складові системи управління державним боргом. Методи управління державним боргом.

Місцеві фінанси: суть, об'єктивні передумови виникнення, специфічні ознаки та функції. Поняття системи місцевих фінансів, принципи її побудови, структурні елементи та особливості функціонування. Фінансові ресурси місцевого самоврядування: зміст, джерела та специфіка формування.

Фінанси домогосподарств, їх зміст, значення та функції. Джерела формування та напрями використання фінансових ресурсів домогосподарств.

Фінансовий ринок як економічна категорія, його суспільне призначення. Мета, завдання та функції фінансового ринку. Об'єкти та суб'єкти фінансового ринку. Класифікація фінансових ринків. Інструменти фінансового ринку, їх зміст, необхідність та види.

Фінансова безпека держави, її суть, значущість та складові. Основні наслідки впливу різних видів загроз на фінансову безпеку держави. Індикатори, їх зміст, класифікація та роль у формуванні системи фінансової безпеки держави.

Міжнародні фінанси: поняття, функції, місце та роль у сучасній світовій економічній системі. Світовий фінансовий ринок, його призначення, характерні ознаки та функції. Мета створення та завдання міжнародних фінансових інституцій.

Список рекомендованих джерел

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI із подальшими змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI із подальшими змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
3. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 р. № 2664-III із подальшими змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
4. Про цінні папери і фондовий ринок: Закон України від 23.02.2006 р. № 3480-IV із подальшими змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
5. Онищенко В.О., Бережна А.Ю., Пащенко Л.О., Чичкало-Кондрацька І.Б. Фінанси (державні, корпоративні, міжнародні): підручник/ В.О. Онищенко, А.Ю. Бережна, Л.О. Пащенко, І.Б. Чичкало-Кондрацька. – К.: ЦУЛ, 2016. – 600 с.
6. Карлін М.І., Івашко О.А., Проць Н.В. Фінанси України: навч. посіб / М.І. Карлін, О.А., Н.В. Проць та ін. – К.: Кондор, 2017. – 332 с.
7. Кремень О.І., Кремень В.М. Фінанси: навч. посіб / О.І. Кремень, В.М. Кремень. – К.: ЦУЛ, 2018. – 412 с.
8. Федосов В. М. Теорія фінансів: підручник/ за ред. В.М. Федосова. – К.: Знання, 2017. – 572 с.

Розділ 2. СТРАХУВАННЯ

Сутність, призначення та необхідність страхування. Історія виникнення та етапи розвитку страхування. Функції та принципи страхування. Класифікація та форми страхування. Суб'єкти страхових відносин: страховики, страхувальники.

Поняття страхового ризику та його ознаки. Класифікація ризиків. Ризик-менеджмент. Тарифна ставка та її структура.

Страховий ринок: визначення, умови формування, сучасні тенденції. Показники, які дозволяють оцінити страховий ринок: рівень проникнення страхування, щільність страхування, рівень страхових виплат.

Структура та учасники страхового ринку, їх функції. Страхові посередники (страхові агенти і страхові брокери), особливості їх діяльності. Експерти на страховому ринку (андерайтери, сюрвейери, аджастери, диспашери, аварійні комісари). Об'єднання страховиків: види, мета створення, особливості діяльності. Моторного (транспортного) страхового бюро України (МТСБУ).

Організаційні форми страховиків. Класифікація страхових організацій. Ресурси страховика: фінансові, матеріальні, трудові, інформаційні. Страхові договори та страхові поліси. Порядок підготовки та укладання договору страхування, права й обов'язки сторін. Сучасні страхові технології. Блокчейн у страхуванні. Діджиталізація бізнес-процесів.

Державне регулювання страхового ринку: необхідність, цілі, завдання. Органи нагляду за страховою діяльністю на різних етапах становлення страхового ринку. Ліцензування страхової діяльності. Державна політика розміщення страхових резервів; визначення мінімального розміру статутного капіталу страховика, тарифів для обов'язкового страхування. Регламентування діяльності страховиків, перестраховиків, страхових посередників, аварійних комісарів, актуаріїв, аудиторів. Кваліфікаційні вимоги до осіб, що займають ключові позиції у страховій компанії. Шляхи наближення вітчизняного страхового законодавства до європейського. Політика щодо розвитку страхового ринку.

Особисте страхування: значення, класифікація. Особливості здійснення страхування життя і пенсій, страхування від нещасних випадків, добровільного медичного страхування. Програми медичного страхування. Туристичне страхування. Обов'язкові види особистого страхування.

Страхування майна, його значущість, класифікація, суб'єкти й об'єкти страхування. Види договорів, умови відшкодування збитків. Страхування майна юридичних осіб. Страхування транспортних засобів (КАСКО): автомобільного та іншого наземного, морського, авіаційного. Особливості страхування вантажів (КАРГО), що перевозяться різними видами транспорту. Страхування майна сільськогосподарських підприємств. Страхування майна, що належить громадянам. Перспективи розвитку майнового страхування в Україні.

Необхідність, мета та особливості страхування відповідальності. Класифікація страхування відповідальності. Суб'єкти страхових відносин. Об'єкти страхування, страхова сума, строк страхування, страхова премія, оцінювання збитків, страхове відшкодування. Страхування цивільно-правової відповідальності власників автотранспортних засобів (СЦПВВТЗ). Електронний поліс. Фактори, що впливають на вартість поліса СЦПВВТЗ. Європротокол. Пряме врегулювання ДТП. Система «Зелена картка». Страхування професійної відповідальності.

Перестраховування: сутність, необхідність, методи та форми. Співстрахування.

Доходи та витрати страховика. Собівартість страхової послуги. Визначення фінансового результату діяльності страховика. Показники прибутку та рентабельності при проведенні страхових операцій. Поняття фінансової надійності страховика та її значення. Платоспроможність страхової компанії та умови її забезпечення. Страхові резерви (математичні,

технічні), їх формування і розміщення. Критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів. Інвестиційна діяльність страхових компаній.

Список рекомендованих джерел

1. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>
2. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів: Закон України від 22.09.2005 р. № 2902-IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.09.2019 р. № 79-IX. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-20>
4. Методика формування страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя: Розпорядження Нацкомфінпослуг України від 18.09.2018 р. № 1638. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1169-18>
5. Про затвердження Положення про обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0782-18>
6. Горбач Л. М., Е. В. Кадебська. Страхування: підручник. К.: Кондор, 2018. 543 с.
7. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nfp.gov.ua>
8. Офіційний сайт Національного банку України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bank.gov.ua>
9. Інтернет-журнал зі страхування. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.forinsurer.com

Розділ 3. СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ

Сутність та функції соціального страхування. Принципи соціального страхування. Види соціального страхування. Суб'єкти соціального страхування: страхувальники, страховики, застраховані особи. Об'єкт соціального страхування. Основні категорії соціального страхування: страховий ризик, страховий випадок, страховий стаж.

Нормативно-правове забезпечення системи державного регулювання системи соціального страхування. Методи державного регулювання системи соціального страхування.

Сутність єдиного соціального внеску в Україні. Платники єдиного внеску. Ставки єдиного внеску. База нарахування єдиного внеску. Порядок нарахування та сплати єдиного внеску. Мінімальний страховий внесок в системі державного соціального страхування. Максимальна база нарахування єдиного соціального внеску.

Джерела формування та напрями використання коштів Фонду соціального страхування України. Види матеріального забезпечення та соціальних послуг у сфері соціального страхування з тимчасової втрати працездатності. Механізм розрахунку розмірів страхових виплат у разі тимчасової втрати працездатності.

Зміст, необхідність та мета соціального страхування на випадок безробіття. Джерела формування та напрями використання коштів Фонду соціального страхування на випадок безробіття. Види матеріального забезпечення та соціальних послуг у сфері соціального страхування на випадок безробіття. Умови, розміри та тривалість виплати допомоги по безробіттю.

Сутність та завдання страхування від нещасного випадку на виробництві. Суб'єкти та об'єкт страхування від нещасного випадку на виробництві. Матеріальне забезпечення та соціальні послуги за соціальним страхуванням від нещасного випадку на виробництві.

Структура пенсійної системи в Україні. Джерела формування та напрями використання коштів Пенсійного фонду України. Види державних пенсій. Особливості призначення пенсії за віком. Мінімальний розмір пенсії за віком. Максимальний розмір пенсії за віком. Особливості призначення пенсії по інвалідності. Особливості призначення пенсії в разі втрати годувальника. Порядок призначення та виплати державних пенсій.

Характеристика обов'язкової накопичувальної пенсійної системи.

Пенсійна реформа в Україні.

Характеристика недержавного пенсійного забезпечення. Суб'єкти недержавного пенсійного страхування. Сутність та види недержавних пенсійних фондів (НПФ). Відкритий НПФ. Професійний НПФ. Корпоративний НПФ. Пенсійні програми та пенсійні виплати в системі недержавного пенсійного страхування.

Зарубіжний досвід розвитку систем соціального страхування.

Список рекомендованих джерел

1. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 14.01.1998 р. № 16/98-ВР із подальшими змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
2. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23.04.1999 р. №1105-XIV із подальшими змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

3. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України від 02.03.2001 р. № 1533–III із подальшими змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
4. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 р. № 1058–IV [із подальшими змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
5. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08.07.2010 р. №2464-VI із подальшими змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
6. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 09.07.2003 р. № 1057–IV із подальшими змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
7. Внукова Н.М. Соціальне страхування: Кредитно-модульний курс: навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 412 с.
8. Соціальне страхування: підручник / за ред. О.П. Кириленко та В.С. Толуб'яка. – Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2016. – 516 с.
9. Офіційний сайт Міністерства соціальної політики України. – Режим доступу: www.mlsp.gov.ua.
10. Офіційний сайт Пенсійного фонду України. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.

КРИТЕРІЇ
оцінювання знань на вступному фаховому випробуванні
для здобуття освітнього ступеня магістра

1. Загальні положення:

Мета фахового випробування – оцінити відповідність знань, умінь та навичок вступників згідно з вимогами програми вступного фахового випробування.

2. Структура екзаменаційного білета:

Екзаменаційний білет з фахового випробування складається з 50-ти закритих тестових завдань.

3. Критерії оцінювання:

- Рівень знань оцінюється за 200-бальною шкалою.
- Серед відповідей на тестове завдання вступнику слід обрати одну правильну.
- Правильна відповідь на тестове завдання оцінюється у 4 бали, а неправильна – у 0 балів.
- Особи, які отримали менше 100 балів до наступних випробувань не допускаються та участі у конкурсі не беруть.